

СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

12.10.2023 № 70/90 – р/к

Справа № 3/02-133-20

м. Харків

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «РІТУАЛ-СЕРВІС» (ідентифікаційний код юридичної особи (інформація з обмеженим доступом)) (далі — ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС») відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за підсумками діяльності протягом травня 2018 року - вересня 2023 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, затвердженим наказом Держжитлокомунгоспу України від 19.11.2003 № 193, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 08.09.2004 № 1111/9710 (далі - Необхідний мінімальний перелік окремих видів ритуальних послуг), в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, з часткою 100 %.

Дії ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» полягають у відмові фізичним особам, що зобов'язалися поховати померлого, в наданні ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, якщо предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку придбані ними не у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС».

За результатами розгляду справи № 3/02-133-20 такі дії ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, що призвело до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання та споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

На ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» накладено штраф у розмірі 17 100 (сімнадцять тисяч сто) гривень.

ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» зобов'язано припинити зазначене порушення законодавства про захист економічної конкуренції, про що у двомісячний строк з дня отримання рішення повідомити Східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України з наданням копій підтверджуючих документів.

Адміністративна колегія Східного міжобласного територіально відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи 3/02-133-20 про порушення ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (надалі - Справа), та подання третього відділу досліджень і розслідувань від 28.09.2023 № 70-03/269-П,

ВСТАНОВИЛА:

1. Предмет справи

- (1) Вчинення ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, що призвело до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання та споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

2. Відповідач

- (2) Відповідачем у Справі є ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС».
- (3) Заявником у Справі є ФОП КАРЕТНИКОВА Н.А., ідентифікаційний номер – (інформація з обмеженим доступом), місцезнаходження: (інформація з обмеженим доступом).
- (4) Основним видом діяльності ФОП КАРЕТНИКОВОЇ Н.А. є (інформація з обмеженим доступом)).
- (5) Отже, у розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ФОП КАРЕТНИКОВА Н.А. є суб'єктом господарювання.
- (6) Відповідачем у Справі є ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», ідентифікаційний код юридичної особи - (інформація з обмеженим доступом), місцезнаходження: (інформація з обмеженим доступом).
- (7) Основним видом діяльності ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» є (інформація з обмеженим доступом)).
- (8) Отже, у розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» є суб'єктом господарювання.

3. Процесуальні дії

- (9) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 29.09.2020 № 70/145-рп/к за результатами розгляду заяви ФОП КАРЕТНИКОВОЇ Н.А. без дати та номеру (вх. від 07.08.2020 № 70-01/38-АМ) розпочато розгляд справи № 3/02-133-20 за ознаками вчинення ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг з проведення підпоховання в межах меморіального комплексу «Слобожанський», що можуть привести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання та споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (10) Листом від 01.10.2020 № 70-02/3-6118 копію розпорядження направлено ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС».

- (11) Листом від 01.10.2020 № 70-02/3-6120 про початок розгляду справи повідомлено Заявника.
- (12) Листами від 28.09.2023 № 70-02/3-2887 та № 70-02/3-2888 ФОП КАРЕТНИКОВІЙ Н.А. та ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС» відповідно направлено копію подання з попередніми висновками у Справі.
- (13) Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету від 19.09.1994 № 5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (зі змінами), на офіційному вебсайті Комітету (eastmtv.amcu.ua) 05.10.2023 розміщено інформацію щодо попередніх висновків у Справі із зазначенням дати, часу і місця розгляду справи.

4. Визначення монопольного (домінуючого) становища

- (14) Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

4.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (15) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

4.1.1. Суб'єкт господарювання

- (16) Об'єктом аналізу є ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС» – суб'єкт господарювання, який надає ритуальні послуги, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, затвердженим наказом Держжитлокомунгоспу України від 19.11.2003 № 193, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 08.09.04 № 1111/9710 (далі - Необхідний мінімальний перелік окремих видів ритуальних послуг).

4.1.2. Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання

- (17) Згідно зі статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» товар – це будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права.
- (18) Відповідно до Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарних груп, які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (19) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (20) Відповідно до статті 2 Закону України «Про поховання та похоронну справу» ритуальні послуги - послуги, пов'язані з організацією поховання та облаштуванням місця поховання.

- (21) Відповідно до статті 9 Закону України «Про поховання та похоронну справу» ритуальні служби - спеціалізовані комунальні підприємства, що створюються органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом, з метою здійснення організації поховання померлих і надання ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності, передбаченим пунктом 2 частини другої статті 8 цього Закону.
- (22) Згідно зі статтею 10 Закону України «Про поховання та похоронну справу» надання ритуальних послуг відповідно до необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, передбаченого пунктом 2 частини другої статті 8 цього Закону, здійснюється ритуальними службами або за договором суб'єктами господарювання інших форм власності.
- (23) ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» здійснює діяльність на ринку ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський» на підставі договору, укладеного з ритуальною службою - КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «БУДАГРОСЕРВІС», предметом якого є надання ритуальних послуг, пов'язаних з організацією поховання та облаштуванням місця поховання на території меморіального комплексу «Слобожанський» в селищі Лісне Харківського району Харківської області.
- (24) До складу необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг входять:
- оформлення договору-замовлення на організацію та проведення поховання.
  - оформлення свідоцтва про поховання.
  - копання могили (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили).
  - монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації підпоховання в існуючу могилу.
  - кремація тіл померлих.
  - поховання та підпоховання урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю.
  - зберігання урн з прахом померлих у крематорії.
  - організація відправлення труни з тілом чи урни з прахом померлого за межі України.
  - запаювання оцинкованої труни.
  - заощення урни з прахом померлого в колумбарну нішу.
- (25) Відповідно до статті 10 Закону України «Про поховання та похоронну справу» вартість ритуальних послуг відповідно до необхідного мінімального переліку встановлюється в порядку і в межах, встановлених законодавством, виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.
- (26) Рішенням Малоданилівської селищної ради від 10.05.2018 № 16 «Про затвердження тарифів на ритуальні послуги, що надаються ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» затверджено тарифи на ритуальні послуги, передбачені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, що надаються ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС».
- (27) Отже, товаром щодо якого визначається монополіне (домінуюче) становище ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», є ритуальні послуги, передбачені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг.

4.2. Перелік покупців (споживачів, користувачів) товару

- (28) Відповідно до статті 11 Закону України «Про поховання та похоронну справу» поховання померлого покладається на виконавця волевиявлення померлого. Якщо у волевиявленні померлого немає вказівки на виконання волевиявлення чи в разі відмови виконавця від виконання волевиявлення померлого поховання померлого здійснюється чоловіком (дружиною), батьками (усиновителями), дітьми, сестрою, братом, дідом або бабою, онуком (правнуком), іншою особою, яка зобов'язалася поховати померлого.
- (29) Отже, споживачами ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, є особи, які зобов'язались поховати померлого та на підставі свідоцтва про смерть звернулись до ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання.

4.3. Визначення товарних меж ринку

- (30) Відповідно до пункту 1.3. Методики ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на якій протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція
- (31) Пунктами 5.1. та 5.2. Методики визначено, що товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (32) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
  - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
  - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
  - відсутність суттєвої різниці в цінах;
  - взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.
- (33) Оскільки для замовників ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей не існує взаємозамінних товарів, товарними межами ринку є ритуальні послуги, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг.
- (34) З огляду на відсутність товарів-замінників товарними межами ринку є ритуальні послуги, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг.

4.4. Визначення географічних меж ринку

- (35) Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.
- (36) На підставі розпорядження Голови Дергачівської районної адміністрації від

30.08.2002 № 226, ТОВ «РІТУАЛ – СЕРВІС» укладено договір оренди земельної ділянки від 20.09.2002 ВАВ № 155714 з Дергачівською районною адміністрацією, предметом якого є строкове, платне володіння і користування земельної ділянки, яка знаходиться на території Черкасько-Лозівської сільської ради, біля селища Лісне Дергачівського району Харківської області. В оренду передається земельна ділянка площею 12.00 га, в тому числі: некрите землі – 12.00 га. Метою використання земельної ділянки є розміщення та обслуговування кладовища. Договір укладено строком на 49 років.

- (37) Отже, ТОВ «РІТУАЛ – СЕРВІС» є єдиним користувачем відповідних земельних ділянок.
- (38) На вказаній земельній ділянці розташований меморіальний комплекс «Слобожанський».
- (39) Постановою Верховної ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів» ліквідовано Дергачівський район та утворено Харківський район у складі, зокрема, Малоданилівської селищної територіальної громади, у складі якої є, зокрема, селище Лісне.
- (40) Отже, селище Лісне входить до складу Харківського району Харківської області.
- (41) Таким чином, територіальними (географічними) межами ринку є територія меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого біля селища Лісне Харківського району Харківської області.

4.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (42) Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (43) У випадках, коли період повного обороту авансованого капіталу у виробництві відповідного товару є більшим, ніж один рік, як часові межі ринку як правило визначається проміжок часу, який дорівнює від одного до трьох зазначених періодів обороту капіталу.
- (44) ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» укладено договір про надання ритуальних послуг з ритуальною службою КП «БУДАГРОСЕРВІС» 15.05.2018.
- (45) Відділенням досліджено діяльність ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, з травня 2018 року по вересень 2023 року.
- (46) Протягом періоду з травня 2018 року по вересень 2023 року ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» було єдиним суб'єктом господарювання, що надавало ритуальні послуги, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області.
- (47) В зазначений період структура ринку не змінювалася.
- (48) Отже, часовими межами ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, визначено проміжок часу з травня 2018 року по вересень 2023 року.

4.7. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (49) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на

відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

- (50) Відповідно до Методики бар'єри вступу на ринок – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних умовах із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (51) Відповідно до частини першою статті 10 Закону України «Про поховання та похоронну справу» надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком, здійснюється ритуальними службами або за договором суб'єктами господарювання інших форм власності.
- (52) Згідно з пунктом 8.1 Типового положення про ритуальну службу в Україні, затвердженого наказом Державного комітету з питань житлово-комунального господарства України від 19.11.03 №193 суб'єкт господарювання, що виявив бажання працювати на ринку надання ритуальних послуг, має подати до територіальної ритуальної служби відповідну заяву щодо укладення договору про надання ритуальних послуг та долучити до такої заяви засвідчені копії відповідних документів.
- (53) Виходячи із зазначеного, надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, може здійснюватися безпосередньо ритуальною службою або суб'єктами господарювання інших форм власності, які уклали договори з ритуальною службою про надання цих послуг. Тобто, суб'єкти господарювання мають право на надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, лише за наявності укладеного договору з ритуальною службою про надання ритуальних послуг.

4.8. Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища Відповідача

- (54) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пункту 1.3 Методики суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку якщо, зокрема, на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (55) Отже, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» за підсумками діяльності протягом травня 2018 року - вересня 2023 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, з часткою 100 %.

5. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

5.1. Обставини справи

- (56) Заявник - ФОП КАРЕТНИКОВА Н.А. здійснює діяльність на ринку ритуальних послуг та реалізації предметів ритуальної належності.
- (57) За інформацією, наданою ФОП КАРЕТНИКОВОЮ Н.А. в Заяві, встановлено, що при зверненні замовника (особи, що зобов'язалась поховати померлого) до ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» (маючи всі відповідні документи, а саме: свідоцтво про смерть, свідоцтво про місце поховання) щодо проведення поховання померлого

ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» висувається вимога щодо придбання предметів ритуальної належності та послуг автокатафалку у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», в іншому випадку в наданні ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, відмовляється.

- (58) Так, зокрема, ФОП КАРЕТНИКОВА Н.А. зазначила, що 31.07.2020 до неї звернулася фізична особа Юлія ПОПОВА щодо придбання предметів ритуальної належності та послуг автокатафалку для забезпечення організації поховання матері, яке повинно було бути здійснено на меморіальному комплексі «Слобожанський».
- (59) В зв'язку з цим, ФОП КАРЕТНИКОВА Н.А. зателефонувала директору ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» Віктору АЛЕКСАНДРОВУ та повідомила про те, що до меморіального комплексу «Слобожанський» прибуде Юлія ПОПОВА для укладання договору-замовлення на організацію та проведення поховання матері та про те, що ФОП КАРЕТНИКОВОЮ Н.А. з Юлією ПОПОВОЮ буде укладено договір-замовлення на організацію та проведення поховання щодо придбання предметів ритуальної належності та послуг автокатафалку.
- (60) В ході розмови директор ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» Віктор АЛЕКСАНДРОВ повідомив, що Юлія ПОПОВА повинна замовити предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку виключно у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», інакше ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» не здійснить відповідне поховання.
- (61) На підтвердження вищенаведених обставин, ФОП КАРЕТНИКОВОЮ Н.А. було додано до Заяви оптичний носій (диск) з записами розмов з директором ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС».
- (62) Також, факт відмови ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» у наданні Юлії ПОПОВІЙ ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг (зокрема послуги із копання могили), у разі якщо предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку придбані не у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», підтверджується протоколом від 31.07.2020 (далі - Протокол), складеним працівниками третього відділу досліджень і розслідувань Відділення, а саме:
- Грановською Аліною Сергіївною, головним спеціалістом Третього відділу досліджень та розслідувань;
- Вергун Юлією Романівною, головним спеціалістом Третього відділу досліджень та розслідувань,
- за результатами виїзду 31.07.2020 до меморіального комплексу «Слобожанський» за адресою: селище Лісне Харківського району Харківської області разом з Юлією ПОПОВОЮ.
- (63) Враховуючи наведене, Юлія ПОПОВА вимушена була відмовитися від придбання предметів ритуальної належності та послуг автокатафалку у ФОП КАРЕТНИКОВОЇ Н.А. та придбати їх у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС».
- (64) Крім того, ФОП КАРЕТНИКОВОЮ Н.А. листом б/д та б/н (вх. від 01.09.2020 № 4953) надано доповнення до Заяви, в якому повідомлено про повторний випадок відмови працівниками ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» у наданні замовнику послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, у разі, якщо предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку придбані не у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС».
- (65) Так, до ФОП КАРЕТНИКОВОЇ Н.А. звернулася фізична особа Вікторія ПИПЧЕНКО щодо придбання ритуальних послуг, не передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, та предметів ритуальної належності для

організації поховання матері, яке повинно було здійснюватися на меморіальному комплексі «Слобожанський».

- (66) Між ФОП КАРЕТНИКОВОЮ Н.А. та Вікторією ПИПЧЕНКО було укладено договір-замовлення на організацію та проведення поховання, відповідно до якого Вікторією ПИПЧЕНКО було придбано у ФОП КАРЕТНИКОВОЇ Н.А. послуги автокатафалку та предмети ритуальної належності (труну, хрест, табличку, вінки, свічки та інше) на загальну суму 8 875 грн.
- (67) Втім, коли Вікторія ПИПЧЕНКО звернулася до ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС» щодо проведення поховання своєї матері, їй було повідомлено, що для здійснення поховання на території меморіального комплексу «Слобожанський» в той же день необхідно придбати предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку у ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС».
- (68) Для здійснення поховання померлої матері на території меморіального комплексу «Слобожанський» в той же день Вікторія ПИПЧЕНКО вимушена була придбати предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку у ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС», при цьому розірвавши договір з ФОП КАРЕТНИКОВОЮ Н.А.
- (69) На підтвердження цього факту, ФОП КАРЕТНИКОВОЮ Н.А. надано копію договору-замовлення на організацію та проведення поховання від 21.08.2020, укладеного з Вікторією ПИПЧЕНКО, та копію заяви Вікторії ПИПЧЕНКО про повернення сплачених коштів у сумі 8 875 грн.
- (70) Згідно зі статтею 12 Закону України «Про поховання та похоронну справу» особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть звертається згідно із статтею 8 цього Закону до сільського голови або ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання. Ця особа має право вибирати виконавців послуг серед суб'єктів господарської діяльності, які уклали договори із сільським головою або ритуальною службою про надання цих послуг.
- (71) Виконавець може надавати ритуальні послуги, визначені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг. Цей перелік затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.
- (72) Відповідно до статті 10 Закону України «Про поховання та похоронну справу», надання ритуальних послуг, не передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, а також реалізація предметів ритуальної належності здійснюється за цінами, встановленими за згодою сторін.
- (73) Відповідно до статті 12 Закону України «Про поховання та похоронну справу», суб'єкти господарювання можуть самостійно на підставі звернення осіб, які зобов'язалися поховати померлого, виготовляти та реалізовувати предмети ритуальної належності, якщо вони відповідають державним стандартам та затвердженій вартості, де це передбачено законодавством.
- (74) Крім того, положення Цивільного кодексу України про договір купівлі-продажу (в даному випадку – реалізація предметів ритуальної належності) не містять ніяких обмежень щодо свободи укладання цього договору.
- (75) Реалізації предметів ритуальної належності та послуг автокатафалків не входять до Необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг та для здійснення вказаної реалізації та надання послуг автокатафалку не потрібно укладати договори з відповідною ритуальною службою.

- (76) Таким чином, завдяки монопольній владі на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в територіальних межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» мало змогу відмовляти фізичним особам, що зобов'язалися поховати померлого в проведенні поховання, якщо предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку придбані не у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», що призвело до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання та споживачів.
- (77) Наведені дії ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» є дискримінаційними по відношенню до інших суб'єктів господарювання, які реалізують предмети ритуальної належності та надають послуги автокатафалку, так як порушують їх інтереси шляхом створення перешкод для здійснення господарської діяльності на цих ринках.
- (78) Крім того, особи, які зобов'язалися поховати померлого та мають намір здійснити поховання на меморіальному комплексі «Слобожанський», не можуть на власний розсуд обирати продавця предметів ритуальної належності та надавача послуг автокатафалку, бо у разі обрання іншого продавця (надавача), їм буде відмовлено з боку ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» в проведенні поховання.
- (79) Такі дії ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС» були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, адже споживачі мали б можливість обрати між кількома суб'єктами господарювання, що надають ритуальні послуги, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, і, у разі відмови від їх надання, обрали б іншого суб'єкта господарювання.

5.2. Загальні висновки щодо зловживання Відповідачем монопольним (домінуючим) становищем

- (80) Відповідно до частини першої статті 13 Закону, зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (81) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (82) Дії ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», яке протягом 2018 року - вересня 2023 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, з часткою 100 %, які полягають у відмові фізичним особам, що зобов'язалися поховати померлого, в наданні ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, якщо предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку придбані ними не у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, що призвело до ущемлення інтересів інших

суб'єктів господарювання та споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

6. Заперечення та міркування Заявника та Відповідача та їх спростування

- (83) Листами від 28.09.2023 № 70-02/3-2887 та № 70-02/3-2888 ФОП КАРЕТНИКОВІЙ Н.А. та ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС» відповідно направлено копію подання з попередніми висновками у Справі.
- (84) ФОП КАРЕТНИКОВА Н.А. міркувань та заперечень, стосовно висновків, викладених поданні, не надала.
- (85) ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС» листом від 09.10.2023 № 09-10/23 (вх. від 10.10.2023 №70-01/2154) надало міркування, стосовно висновків, викладених у поданні, в яких зазначило, що під час здійснення своєї діяльності не реалізовувало та не реалізує предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку, втім зазначене спростовується матеріалами Справи.
- (86) Листом від 12.10.2023 № 12-10/23 (вх. від 12.10.2023 № 2167) ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС» визнало вчинення порушення.

7. Остаточні висновки адміністративної колегії Відділення

- (87) Таким чином, доказами, зібраними у Справі, доведено висновок про те, що дії ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС», яке протягом 2018 року - вересня 2023 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, з часткою 100 %, які полягають у відмові фізичним особам, що зобов'язалися поховати померлого, в наданні ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, якщо предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку придбані ними не у ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС», є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, що призвело до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання та споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

8. Визначення розмірів штрафів

- (88) Відповідно до абзацу 2 частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, визначене пунктом 2 статті 50 цього Закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
- (89) Відповідно до листа ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДПС У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ від 21.09.2023 № 18557/5/20-40-04-14-08 (вх. від 25.09.2023 № 70-01/2087) дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «РИТУАЛ-СЕРВІС» за 2022 склав 342 000,00 (триста сорок дві тисячі) гривень.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7 і 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482, та пунктами 29, 31, 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення

законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету від 19.09.1994 № 5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «РІТУАЛ-СЕРВІС» (ідентифікаційний код юридичної особи – (інформація з обмеженим доступом)) відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за підсумками діяльності протягом травня 2018 року - вересня 2023 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, затвердженим наказом Держжитлокомунгоспу України від 19.11.2003 № 193, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 08.09.2004 № 1111/9710, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, з часткою 100 %.

2. Визнати дії ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «РІТУАЛ-СЕРВІС» (ідентифікаційний код юридичної особи – (інформація з обмеженим доступом)), які полягають у відмові фізичним особам, що зобов'язалися поховати померлого, в наданні ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, затвердженим наказом Держжитлокомунгоспу України від 19.11.2003 № 193, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 08.09.2004 № 1111/9710, якщо предмети ритуальної належності та послуги автокатафалку придбані ними не у ТОВ «РІТУАЛ-СЕРВІС», порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, затвердженим наказом Держжитлокомунгоспу України від 19.11.2003 № 193, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 08.09.2004 № 1111/9710, в межах меморіального комплексу «Слобожанський», розташованого в селищі Лісне Харківського району Харківської області, що призвело до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання та споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, наведене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «РІТУАЛ-СЕРВІС» (ідентифікаційний код юридичної особи – (інформація з обмеженим доступом)) штраф у розмірі 17 100 (сімнадцять тисяч сто) гривень.

4. Зобов'язати ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «РІТУАЛ-СЕРВІС» (ідентифікаційний код юридичної особи – (інформація з обмеженим доступом)) припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, наведене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, про що у двомісячний строк з дня отримання рішення повідомити Східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України з наданням копій підтверджуючих документів.

Відповідно до частини третьої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф повинен бути сплачений у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Згідно з частиною п'ятою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за кожен день прострочення сплати штрафу стягується пеня у розмірі півтора

відсотка від суми штрафу.

Згідно з частиною восьмою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня одержання може бути оскаржене до господарського суду.

Голова колегії

Юрій ГЛАДИК